

Onzekerheidsreductie als business

Auteur(s):

Waarden, F. van
Hoogleraar Organisatie en beleid aan de Universiteit Utrecht.

Verschenen in:

ESB, 81e jaargang, nr. 4083, pagina 967, 27 november 1996

Rubriek:

Column

Trefwoord(en):

marktw erking, regulering

Minder regels is goed voor economische groei, stelden [Koedijk en Kremers](#) onlangs in dit blad. De studie is typisch voor veel economisch onderzoek: men meet wat er in gaat aan regels en wat er uit komt aan groei. Maar wat gebeurt er in de 'black box'? Hoe werken regels in op bedrijven en sectoren? En welke sectoren groeien eigenlijk?

De auteurs zien regels als een probleem. Regels zijn echter ook vaak oplossingen voor problemen. Zo reduceren vestigingseisen en productkwaliteitsnormen onzekerheid bij de klant omtrent de betrouwbaarheid, veiligheid en degelijkheid van product en leverancier. Ontslagbescherming vermindert onzekerheid voor de werknemer en prikkelt werkgevers om in opleiding van hun werknemers te investeren. Regels verminderen de kans op bedrog, op meningsverschillen en conflicten. Zo verminderen ze transactiekosten en maken transacties goedkoper en waarschijnlijker.

Regels mogen dan kosten met zich mee brengen voor ondernemers, maar hun afwezigheid kan veel duurder uitvallen: groter wantrouwen tussen transactiepartners, omzichtig gedrag, bedrog, vergiftigde producten en klanten, consumentenboycots, sociale onrust, stakingen, conflicten die moeten worden uitgevochten voor de rechter. Om de angst voor BSE- besmet vlees weg te nemen moeten nu veestapels ter waarde van miljarden vernietigd worden. Een verbod om van herbivoren carnivoren te maken had dat kunnen voorkomen.

Gelukkig zijn er alternatieve oplossingen voor het probleem van onzekerheid, ook 'marktconforme'. Detectivebureaus kunnen de betrouwbaarheid van leveranciers onderzoeken. Laboratoria testen producten. Accountants controleren de bedrijfsleiding in het belang van de aandeelhouders. Risico's kunnen verzekerd worden. Advocaten stellen contracten op en vechten conflicten over de interpretatie uit. Veel van wat zakelijke dienstverlening heet leeft van onzekerheidsreductie.

Publieke regelgeving en zakelijke dienstverlening zijn functionele equivalenten. Beiden verminderen onzekerheid en vormen de basis van vertrouwen in de economie. Minder regelgeving vergroot onzekerheid, waardoor de behoefte aan commerciële alternatieven zal toenemen. Zijn die commerciële oplossingen zoveel beter en goedkoper? Neem de zo vermaledijde ontslagbescherming. In de VS ontbreken dergelijke regels en worden mensen van de ene dag op de andere ontslagen. Optimale flexibiliteit voor de ondernemer zou men denken. Vergeet het maar. Bij gebrek aan regels nemen conflicten toe. Menige ontslagene in de VS daagt de werkgever voor de rechter wegens bijvoorbeeld discriminatie of seksuele intimidatie. Het rechtsgeschil kost de ondernemer geld, tijd en aandacht en eventueel zijn goede naam. Verder zijn er de kosten van de aansprakelijkheidsclaims en van premies van verzekeringen tegen die risico's. De advocaten staan klaar. "Call us", roepen ze je vanaf tientallen pagina's in een Amerikaanse gouden gids toe. "We are specialized in dog bites, slip and fall, nursing home neglect, faulty products, chemical exposure, drug possession, birth defects, medical malpractice, misdiagnosis, wrongful death".

Vestigingswetgeving een rigiditeit? In de VS kan iedereen zich vrij vestigen. Dachten Nederlandse bedrijven die een dochter in de VS op willen richten. Men kwam van een koude kermis thuis. "Voor het opstellen van een contract is hier een leger advocaten nodig", vertelde een directeur van Stork. "Waar je in Nederland toe kunt met drie velletjes, heb je hier vijftig pagina's nodig. Dit land wordt geregeerd door advocaten". ¹ Wat de Nederlandse overheid in algemene regels regelt moet je in de VS punt voor punt zelf contractueel regelen. Niet vreemd dat de bedrijfstak van juridische dienstverlening in de VS in 1990 voor 80 miljard dollar omzette en daarmee groter was dan de automobielandustrie ².

De afweging van publieke of private oplossingen van het probleem van onzekerheid wordt vertroebeld door een vooringenomenheid in het economisch denken. Regulering wordt louter als kostenpost gezien. Dat regulering ook aanzienlijke 'opportunity costs' voorkomt, wordt genegeerd. Een te hoog beslag van de overheid op het nationale inkomen zou een bedreiging zijn voor de groei. Maar waarom dan ook niet een te hoog beslag van de zakelijke dienstverlening op het bnp? Voor de ondernemer zijn beide een kostenpost, de ambtenaar en de advocaat, de milieu-inspecteur en de accountant-inspecteur.

"Over smaak valt niet te twisten", meende Gary Becker twintig jaar geleden. En evenmin valt te twisten over de vraag welke activiteit nu wel en welke niet 'productief' is voor de samenleving: publiek of privaat. Of toch? In plaats van de dichotomie dat de overheid onvoldoende productief is en iedere ondernemer wel

1 *de Volkskrant*, 5 oktober 1996.

2 R.A. Kagan, Adversarial legalism and American government, in *Journal of policy analysis and management*, 1991, blz. 369-406.

Copyright © 1996 - 2003 Economisch Statistische Berichten (www.economie.nl)